Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: COVID-19 – mitigerende maatregelen beleidsvelden van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Samenvatting

De Vlaamse Overheid dient alle nodige maatregelen te nemen om de gevolgen van het COVID-19-virus op vlak van volksgezondheid, veiligheid en economie te mitigeren.
Vanuit haar verschillende bevoegdheden, wenst de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme hieraan bij te dragen:

- Mogelijke maatregelen om de continuïteit van kritieke diensten te garanderen
- Mogelijke maatregelen ter ondersteuning van de toeristische sector
- Mogelijke maatregelen ter voorbereiding van het herstel

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Deze materie behoort tot de bevoegdheden van de Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Door de hoogdringendheid werd er geen taalkundig en wetgevingstechnisch advies gevraagd.

2. INHOUD

Eind vorig jaar ontstond er in de regio Wuhan in China een uitbraak van een nieuw coronavirus (Covid-19). Ondertussen heeft het virus zich ook verspreid in andere landen, waaronder ook in België. Vooral sinds het einde van de krokusvakantie neemt de verspreiding van dit virus steeds grotere vormen aan. In totaal zijn in België momenteel (13 maart 2020) 556 besmettingen vastgesteld, waarvan het overgrote deel in Vlaanderen. Drie personen zijn al overleden als gevolg van een besmetting.

Heden dient de Vlaamse overheid alle nodige maatregelen te nemen om de gevolgen van dit virus op vlak van volksgezondheid, veiligheid en economie te mitigeren.

//

Vanuit haar verschillende bevoegdheden, wenst de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme hieraan bij te dragen. Meer bepaald wenst zij de Vlaamse Regering te informeren over de maatregelen die reeds genomen zijn in dit verband, alsook over bijkomende maatregelen die op dit moment onderzocht worden:

- om binnen de beleidsvelden Omgeving en Energie continuïteit van kritieke diensten te garanderen.
- om de toeristische sector in deze moeilijke periode te ondersteunen.
- om, specifiek binnen de toeristische sector, het herstel na de crisis te bevorderen.

2.1. Garanderen continuïteit van kritieke diensten

Voor de volksgezondheid is het cruciaal dat bepaalde openbare diensten operationeel blijven tijdens deze crisisperiode. Naast de gezondheidsinstellingen, betreft dit onder meer
- de huisvuilophaling,
- de levering van drinkwater en zuivering van het afvalwater en het beheer van de oppervlaktewateren (bvb ter voorkoming van overstromingen),
- de levering van elektriciteit en gas.

Huisvuilophaling
De coronacrisis maakt het noodzakelijk om een kader op te stellen voor de periode waarbij het reguliere afvalbeheer als gevolg van een mogelijk lagere personeelsbezetting niet meer kan gegarandeerd worden. Het meest geijkte middel om de nodige instructies aan de gemeenten en intercommunales te geven, lijkt een omzendbrief.

Deze omzendbrief zal niets regelen over personeelszaken in deze sector, of werknemers al dan niet mogen komen werken. Wel zal deze duidelijkheid verschaffen over de organisatie van het afvalbeheer als er onvoldoende werknemers voorhanden zijn omwille van ziekteverloven of maatregelen m.b.t. de coronacrisis. De omzendbrief zal voorschrijven welke dienstverlening de intercommunale of de gemeente moet garanderen en welke prioriteiten moeten gelegd worden.

Levering drinkwater
De drinkwaterbedrijven en Aquafin hebben reeds maatregelen genomen om de risico's voor hun werknemers sterk te beperken; bovendien zijn de processen voor waterlevering en -zuivering sterk geautomatiseerd, waardoor deze dienstverlening kan gegarandeerd worden met een minimale personeelsbezetting. Ook is de dienstverlening opgesplitst in essentiële (bvb opereren van de installaties, dichten van lekken, …) en niet-essentiële dienstverlening (bvb systematisch vervangen van oude pompen, fysieke klantenbalie, …) , waardoor de focus gelegd wordt op het verzekeren van de essentiële dienstverlening.

Beheer oppervlaktewater
Bij de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) zijn de nodige maatregelen genomen om risico's voor de werknemers te beperken; de essentiële processen inzake oppervlaktewaterbeheer zijn in kaart gebracht; het peilbeheer gebeurt automatisch en maatregelen zijn genomen om noodzakelijk beheer uit te kunnen voeren met – indien nodig - beperkte onderhoudsploegen.

Levering elektriciteit en gas
Specifiek voor de levering van elektriciteit en gas, kan het noodzakelijk zijn dat de personeelsleden die instaan voor veiligheid en continuïteit van de elektriciteits- en gaslevering de bevoegdheid hebben om daar waar nodig toegang te verkrijgen en/of zich te verplaatsen. In eerste (maar niet beperkende wijze) instantie wordt hierbij gedacht aan dispatchings, interventieploegen,….

Hiervoor werd reeds het nodige overleg gepleegd met het Coördinatie- en Crisiscentrum van de Vlaamse Overheid (CCVO).

2.2. Ondersteunen van de toeristische sector

a. Algemene maatregel: Verzekeren toegankelijkheid economische steunmaatregelen voor toeristische actoren

Toerisme is een belangrijke pijler van de Vlaamse economie: ze vertegenwoordigt 4,5% van het bruto binnenlands product van Vlaanderen, goed voor 260.000 arbeidsplaatsen. Tegelijk is deze sector ook bijzonder kwetsbaar voor de gevolgen van de coronacrisis. De in- en uitreisverboden en de diverse adviezen m.b.t. het annuleren van groepsreizen hebben een directe en grote impact op de Vlaamse toeristische actoren. De cijfers variëren van een daling van -30% voor vrijetijdstoerisme tot een daling van -80% voor zakentoerisme, en dit nog los van de bijkomende impact van de maatregelen die door de Nationale Veilgheidsraad op 12 maart 2020 zijn goedgekeurd.

De Vlaamse Regering stelt reeds een uitgebreid pakket steunmaatregelen ter beschikking van de Vlaamse economische actoren. Bijkomende maatregelen worden op dit moment onderzocht. Het is van primordiaal belang voor de toeristische sector dat zij toegang heeft tot deze steunmaatregelen.

Het agentschap Toerisme Vlaanderen neemt in deze alvast het initiatief om een loketfunctie ten aanzien van de toeristische actoren uit te bouwen, waarbij de informatie over deze steunmaatregelen gebundeld en op maat van de toeristische sector ter beschikking wordt gesteld. Dit loket zal zich niet beperken tot de Vlaamse economische steunmaatregelen, maar ook de federale steunmaatregelen en de richtlijnen m.b.t. volksgezondheid en welzijn bundelen.

Hierbij wordt eveneens de nodige aandacht gevraagd voor de bijzondere problematiek die de pakketreisrichtlijn *(Richtlijn (EU) 2015/2302 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en van Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van Richtlijn 90/314/EEG van de Raad; omgezet in Belgisch recht door de wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten*) creëert. Organisaties die meerdere toeristische diensten aanbieden, worden aanzien als 'reisorganisator', met alle daaraan gekoppelde plichten en verantwoordelijkheden.
Specifiek aan deze crisis is dat grote groepen reizigers ofwel hun reis zien geannuleerd worden, ofwel vast komen te zitten op reis. In beide gevallen dient de reisorganisator in te staan voor een groot deel van deze kosten, met slechts beperkte mogelijkheden tot recuperatie hiervan. De omvang van deze crisis is zodanig dat deze de capaciteit van veel reisorganisatoren te boven gaat, in het bijzonder in de segmenten 'jeugdtoerisme' en 'sociaal toerisme ' (cf. infra).

b. Algemene maatregel: Behartigen belangen toeristische actoren

Naast de overheid hebben ook private partners een belangrijke rol te spelen bij het ondersteunen van de economische actoren. Hierbij wordt in de eerste plaats gedacht aan de bankensector.
De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw heeft in deze het voortouw genomen om een overleg met de bankensector op te zetten. De specifieke belangen van de toeristische sector rechtvaardigen een betrokkenheid van het beleidsveld toerisme in dit overleg.

c. Concrete maatregel: Kwijtschelding pachtgelden jeugdherbergen Toerisme Vlaanderen

Het agentschap Toerisme Vlaanderen heeft momenteel in zijn vastgoedportefeuille 21 sites die worden verpacht als jeugdverblijf. Het voorjaar is traditioneel een periode waarin tot de helft van de jaaromzet wordt gerealiseerd. Volgens de huidige vooruitzichten, zal juist deze periode het zwaarst getroffen worden. De sector van jeugdverblijven bestaat in hoofdzaak uit kleine vzw's, die niet over de nodige financiële reserves beschikken om dergelijke crisis het hoofd te bieden.

Heden wordt voorgesteld de pachtgelden voor 2020 die door deze jeugdverblijven aan Toerisme Vlaanderen verschuldigd waren/zijn, kwijt te schelden. Het betreft een steunmaatregel voor de jeugdverblijven met een totale waarde van ongeveer 1 miljoen euro.

d. Concrete maatregel: Opzetten van een gericht steuninstrument voor de toerismesector, met focus op jeugd- en sociaal toerisme

De toeristische sector is een diverse sector, waarin zowel multinationals, lokale bedrijven als kleine vzw's actief zijn.

Met name in de segmenten 'jeugdtoerisme' en 'sociaal toerisme' zijn het in veel gevallen vzw's die hun doelpubliek de mogelijkheid bieden om op vakantie te gaan. Deze vzw's hebben door hun specifieke statuut weinig tot geen toegang tot de (bestaande of geplande) algemene economische steunmaatregelen. Tegelijk beschikken zij ook niet over financiële reserves die toelaten een grote economische crisis te overbruggen. Het belang van de sociaal-toeristische actoren voor de samenleving, en meer bepaald voor de zwaksten in de samenleving, kan echter niet overschat worden. Het is dan ook belangrijk dat voor deze actoren een specifieke ondersteuning voorzien wordt.

Binnen de kredieten van het agentschap Toerisme Vlaanderen wordt alvast een bedrag van 5 miljoen euro voorzien om de jeugd- en sociaal-toeristische organisaties die getroffen worden door deze crisis, gericht te ondersteunen.

Een concreet voorstel voor deze ondersteuning wordt momenteel uitgewerkt door het agentschap Toerisme Vlaanderen, in nauw overleg met alle betrokken actoren. Daarbij wordt in het bijzonder rekening gehouden met de vraag in hoeverre deze ondersteuning een vorm van staatssteun inhoudt, en hoe hieraan tegemoet kan gekomen worden.

Daarnaast is het ook van belang dat – bij het nemen van steun- en herstelmaatregelen – de Europese commissie voldoende betrokken wordt.

2.3. Bevorderen van het herstel

a. Aandacht voor duurtijd steunmaatregelen

Zoals reeds vermeld, leidt deze crisis op dit moment al tot een significante daling van de omzet in de toeristische sector. Deze daling betekent een rechtstreeks inkomstenverlies voor de ondernemers in kwestie. De kosten blijven echter doorlopen.
Uit gelijkaardige situaties in het verleden, menen we te mogen afleiden dat het herstel snel na het einde van de crisis zal volgen. Dit neemt niet weg dat de gevolgen van de crisis niet onmiddellijk afgelopen zullen zijn:

- Er is een vertraging tussen de heropstart van boekingen en de effectieve realisatie ervan. De inkomstenstroom herstelt zich dus slechts met enige vertraging.

- Ook wanneer na het einde van de acute crisis de situatie terug normaliseert, compenseert dit nooit het volledige inkomstenverlies. Dit verlies kan slechts op langere termijn weggewerkt worden.

Gelet hierop, wordt ervoor gepleit om de steunmaatregelen voor de toeristische sector gefaseerd af te bouwen, waarbij deze ook (deels) ter beschikking blijven in 2021.

b. Ondersteunen herstel door gerichte promotie

De toeristische sector kan zich wellicht verwachten aan een snelle heropstart van boekingen na het einde van de acute crisis. Ervaringen uit het verleden, onder meer de SARS-crisis in 2003, tonen dit ten overvloede aan.

Voor de Vlaamse toeristische sector is het belangrijk dat Vlaanderen als bestemming op het juiste moment terug in beeld wordt gebracht. Dit moment is uitdrukkelijk niet nu, maar slechts na de crisis. Op basis van de huidige vooruitzichten zal dit ten vroegste in de zomerperiode van 2020 zijn, mogelijk later.

Met betrekking hiertoe werd eerder al beslist om de middelen voor promotie van Vlaanderen als bestemming op de Aziatische markten te verschuiven naar de promotie van Vlaanderen in onze buurlanden.
Een eerste concreet voorstel betreft bijvoorbeeld de gerichte promotie van James Ensor, naar aanleiding van de heropening van het Ensorhuis. Een voorlopig budget van 150.000 werd hiervoor geblokkeerd.

Om deze middelen op het meest geschikte moment te kunnen inzetten, wordt heden voorgesteld om de onbenutte toerismemiddelen van 2020 eenmalig over te kunnen dragen naar 2021. Mits de Vlaamse Regering hieraan haar principieel akkoord verleent, zal dit voorstel verder uitgewerkt worden met het oog op een opname ervan in het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting.

c. Automatisch verlengen geldigheidsduur Belgische toeristenvisum

Niet-Europese bezoekers die Vlaanderen willen bezoeken, zijn in de meeste gevallen onderworpen aan een visumplicht. Dit visum dient op voorhand te worden aangevraagd, en is slechts een beperkte periode geldig. Door de maatregelen die – in hun thuisland of in Vlaanderen – getroffen worden ter bestrijding van het coronavirus, is het voor bepaalde groepen bezoekers niet mogelijk om hun reisplannen te realiseren binnen de geldigheidsduur van hun visum.

Een automatische verlenging van de geldigheidsduur van hun Belgisch toeristenvisum, kan potentieel een extra incentive zijn om alsnog de geplande reis naar Vlaanderen te realiseren. In het slechtste geval wordt door deze actie het imago van Vlaanderen als sympathieke bestemming verbeterd. Het betreft bovendien een maatregel zonder noemenswaardige budgettaire impact.
Evenwel is het visumbeleid een bevoegdheid van de federale minister van Binnenlandse Zaken.

Aan de Vlaamse Regering wordt heden een mandaat gevraagd om hierover namens de Vlaamse Regering in overleg te treden met de federale minister van Binnenlandse Zaken.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

B. ESR-TOETS

/

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° goedkeuring te hechten aan de voorstellen vervat in deze nota;
2° de Vlaamse minister, bevoegd voor Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten met de verdere uitwerking van de voorstellen, vermeld in punt 1°.
3° de Vlaamse minister, bevoegd voor Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten het nodige overleg op te starten met de federale minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR